

Parasta ennen

Kyllä kai moni meistä on löytänyt aarteita mummulan vintiltä, kesämökin vajan perältä tai muusta sellaisesta paikasta, jossa aika-avaruusjatkumon kaarevuus muodostaa yllättävän aikamutkan. Historian pussinperältä, jonne unohtuu vähämerkityksiseltä tuntuja oman aikansa tunnusmerkkejä säilyttäviä esineitä. Esimerkiksi pinoittain vanhoja aikakauslehtiä, joissa on sanaristikkoita.

Itse muistan löytäneeni tällaisen aarrearkun (pahvilaatikolta se tosin päälle päin näytti) suvun kesämökin vajasta joskus lapsena kymmeniä vuosia sitten. Käsiin osuneet ristikot olivat silloin kai vasta parinkymmenen vuoden ikäisiä, mutta minulle ne edustivat toista todellisuutta, maailmaa, jossa en ollut itse elänyt.

Pitihän niihin tietysti yrittää tarttua, kun ristikoiden ratkonta oli jo siihen mennessä tullut tutuksi aikuisten sukulaisten vierihoidossa. Aika on kullannut muistoja koko lailla, mutta mielikuva on, että paljon niistä sai pojankloppi itsekin ratkaistua – toki rajallisesti, kun pikkupojan sanavarasto ja hoksottimet loppuivat kesken.

Toisaalta laatijoiden kierous, tai nokkeluus, ei ollut siihen aikaan vielä kehittynyt nykyisiin mittasuhteisiinsa. Niinpä vihjeet

taisivat olla nykyistä suoraviivaisempia, ja perussanoillakin pärjäsivät usein jo pitkälle.

Monin paikoin tuli kuitenkin seinä vastaan. Viittaukset omana aikanaan ajan-kohtaisiin asioihin ja varsinkin julkisuuden henkilöiden nimet olivat osaksi tyystin kadonneita. Vielä keskentekoisena ihmisen alun näkökulmasta ristikko oli paikoin pilaantunut, ohittanut parasta ennen -päiväyksensä.

Onni onnettomuudessa oli, ettei epätehtoisuuteen tarvinnut jäädä yksin tuska-telemaan. Kun kääntyi tuttujen ristikkovierihoidajien (odotan näkeväni tämän sanan vielä joskus ristikossa) puoleen, sai apua ylivoimaisten sanojen löytämiseen ja lisäksi kuuli muistumia sukupolven takaa.

Arkisen pahvisen aarrearkun kallisarvoisinta antia eivät ehkä lopulta olleetkaan sinänsä kiinnostavat vanhat lehdet tai edes niiden ajan patinoimat ristikot. Löydön kruunasivat jaetut selitys- ja ratkontatuokiot, joiden aikana keskenkasvuinen oppi monenlaista lähihistoriasta, kestävistä ja katoavista julkisuuden henkilöistä, maisen kunnian katoavaisuudesta, maailmasta ylipäättään ja omista sukulaisistaan ja heidän maailmankuvastaan erityisesti.

Aika veijareita nämä ristikot. Monenlaiseen niiden kanssa joutuu tällainen hyvin satunnainenkin ratkoja.

Jaakko Leino
jaakko.leino@helsinki.fi

Lähetätkää ristikkoiheisiä kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/